

Foaia Diecezană

Organul oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului :	APARE DUMINECA	Prețul inserțiunilor
Pe un an 240 Lei	Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș	Pentru publicațiuni oficiloase, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei
Pe jumătate de an 120 Lei		Până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei
Pe un pătrar de an 80 Lei		
Un număr 5 Lei		
Pentru străinătate pe un an . . . 300 Lei		

Statul și Biserica

Veacuri dearândul neamul nostru a confundat noțiunea de patrie cu cea a credinței sale, care i-a fost singurul cârmaci pe marea agitată a istoriei sale pline de peripeții. Biserica noastră a reprezentat întotdeauna sufletul acestui neam. Ei i se datorește păstrarea tezaurului limbii noastre, a ființei noastre.

Bisericii ortodoxe i se datorește progresul cultural al acestui popor. Ori decâte ori au încercat dușmanii noștri să lovească în cultura noastră națională, Biserica s'a ridicat energic și a dus luptă aprigă pentru a nu se știrbi nimic din armonia sufletului strămoșilor noștri.

Fără existența Bisericii noastre, ideea națională ar fi fost înăbușită de absolutismul statelor streine, cari au căutat mereu să subjuge părți din comunitatea neamului nostru românesc. Biserica a fost chezașia păstrării și consolidării ideii și conștiinței naționale.

Pentru acest fapt Biserica a și fost prețuită de fiii neamului nostru, cari înțelegându-i importanța în viața Statului, au căutat în decursul istoriei să o facă cât mai puternică, donându-i și creindu-i sub diferite forme, bunuri cu ajutorul cărora să întrețină în floare cultura noastră și'n acelaș timp grija sfintelor lăcașuri de închinăciune unde dâșii își oțeau și întăreau sufletele lor, ori de câte ori ele erau greu încercate pe mare involburată a acestei vieți, de unde strămoșii noștri primeau mângăere și speranță în dreptatea cauzei lor. Prin aceste mijloace materiale, Biserica a putut lupta contra dușmanilor, cari au căutat să facă desnaționalizarea noastră.

Datorită averilor ce le-a posedat, au putut lua ființă și funcționa școlile confesionale, în vremurile grele, — cari dacă n'ar fi avut posibilitatea de a exista, cu siguranță mulți din fiii

acestui neam și-ar fi pierdut limba și ca atare conștiința națională.

Datorită acestor mijloace materiale, Biserica a pus bază primelor tiparnițe, cari au fost tot atâtea focare de cultură românească. Datorită lor în bună parte, ortodoxismul nostru s'a dovedit întotdeauna a fi prin excelență regenerator și constructor în viața Statului.

Statul conștient de acest fapt, și conștiu și de faptul că între Biserica și Stat, — adică Biserica cu rolul ei de a pregăti cetățeni vrednici în Stat, iar Statul cu datoria sa de a da asistența sa Bisericii și apoi pentru a recompensa averile de cari a fost deposedată biserica pe timpul domnitorului Ioan C. Cuza, i-a făcut ditate danii și a înzestrat-o mereu cu bunuri ca să poată satisface grelelor sarcini ce le are, dându-i posibilitatea să fie mereu dinamică, mereu creatoare de caractere tari și hotărâte, cari să poată înfrunta primejdia dușmanilor din afară.

Căci cine ar putea spune că dacă i-se iau Bisericii averile sale, nu i-se ia în acelaș timp și puțința de a face bine, așa cum vrea ea să facă.

Mai de curând au fost înzestrate mănăstirile, școlile de cântăreți bisericești, școlile de pictură și artă bisericească, cu teren de păduri, din a căror exploatare rațională, să realizeze și să înlocuiască Statul în ceea ce dâșul ar trebui să facă.

Biserica în baza Statutului său Organic, are organele sale legiuite, cari administrează și răspund pentru bunurile ce i-au fost încredințate. Statul incontestabil are dreptul său de control, dar Statului îi mai incumbă datoria de a griji ca bunurile Bisericii, prin mijlocul cărora Biserica a veghiat să nu ne piară limba, să nu ni-se pervertească sufletul, — să nu sufere prin felul cum sunt ele administrate.

În luna Ianuarie a acestui an, a apărut un Decret-Lege, jignitor la adresa organelor legiu-

ite ale Bisericii noastre, prin care se dispune luarea din administrarea eparhiilor a pădurilor date și trecerea lor sub administrarea C. P. S-ului.

Oare organele C. P. S-ului care le va trata ca pe niște bunuri particulare, le va administra mai bine ca însuși proprietarul direct interesat, la venitele ce se realizează, în urma acestor exploatari? Și apoi formele greoaie nu vor zădărnici multe inițiative și lucrări?

Eparhiile din Mitropolia noastră au răspuns că renunță la aceste terene de păduri.

Nu e locul să comentăm dacă Statul are dreptul să ia daniile făcute sau să le administreze el însuși.

Biserica noastră se simte jignită, deoarece prin felul cum a administrat aceste bunuri, a realizat atâtea opere de caritate, de asistență socială, atâtea focare de cultură! Ce realizări frumoase și la ce așezăminte s'au pus bază, datorită venitului dela aceste păduri în Eparhia noastră, tuturora celor din jur ne este cunoscut!

Statul prin organele sale are posibilitatea să controleze felul cum au fost ele administrate iar dacă se vor găsi nereguli, vinovații să fie imediat sancționați, dar nu pentru o simplă suspiciune să sufere atât interesele cât și prestigiul Bisericii!

Socotim că astfel de măsuri nu servesc deloc la ridicarea prestigiului Bisericii noastre, care ne-a învățat să ne iubim neamul, să ne jertfim pentru el și să credem într'un ideal, ideal râvnit de toți: România-Mare și liberă!

Suntem siguri că Statul va reveni; fapt ce de altfel ne-a și survenit la cunoștință, deocamdată însă din sursă neautorizată, reparându-se jiginrea ce a fost adusă organelor Bisericii noastre, fapt ce nici conducătorii Statului nostru n'au dorit-o!

Presb. **Petru Toma**
Secretar eparhial.

Preoți defăimați.

Omenirea este îngrădită de zăgazurile legilor cari protegesc drepturile și onoarea individului uman. Legea civilă este dreptul uman clădit pe rațiunea pură și rigidă. În justiție nu există sentimentalism. Probele sunt decisive.

Preotul fiind individ uman și social, este supus aceleiași justiții profane. Pe deasupra este grevat și de justiția spirituală —, de canoane. Deci, o dublă instanță. Un preot inculpat poate fi supus și justiției lumesti și celei bisericesti. Dar inversând chestiunea: preotul inculpat este

pus în fața unui cerc vițios. Spre ilustrare dăm un caz divers: Un preot oarecare este învinuit că n'ar corespunde chemării sale. Cazul este pus în fața tribunalului spiritual bisericesc. Acest for cere preotului să se justifice, sau dispune anchetă. În fine, pe bază documentară preotul este absolvat. Dar cu ce rămâne? Unde este satisfacția lui în fața lumii și unde este reabilitarea lui în fața credincioșilor? Inculpatul nu este sancționat, nici de justiția civilă deoarece preotului nu i-se cuvine a se târî în fața instanțelor civile cu enoriașii săi, precum nu este sancționat nici de forurile duhovnicești. Că o „arătare se clasează” nu poate fi nici o *satisfacție* pentru un sărman de „popă”. Dacă nu i-se cuvine câștigarea acestei satisfacții prin sentința instanței civile, atunci cel puțin tribunalul duhovnicesc să-i îmbie o *quasi satisfacție*.

Care poate fi eșirea din acest cerc vițios pentru ca și laicului să i-se aplice o pedeapsă, dacă nu pronunțată de justiția civilă, cel puțin de cea duhovnicească? Aici însă trecem pe alt plan. Este planul justiției bisericesti, care este cea mai îndreptățită a ocroti asupra demnității și prestigiului moral al slujitorilor altarelor. Să fie aflată modalitatea cea mai apropiată duhului canoanelor bisericesti pentru ca acest individ uman și agent al tainelor divine să fie protejionat! În vremurile acestea de apostazie și indiferență religioasă persoana sacerdotală este mai puțin proteguită!

Dece nu s'ar elabora modalități de sancționare și a laicilor, — în duhul legislației bisericesti?! Incercăm să facem unele sugestuni în acest sens.

Individul uman nefiind numai persoană rațională, având în sine acel for dumnezeesc al conștiinței care muștră și aprobă, iar biserică fiind instituție spirituală, poate sancționa spiritual pe laicul care s'a încumetat să arunce vorbe de ocară la adresa unei fețe bisericesti.

Biblia și canoanele cuprind o bogăție de pedepse duhovnicești aplicabile vinovaților laici. Dar va putea obiecționa careva că, pedepsei îi premerge divina ertare; acel magnetism duhovnicesc care apropie și împacă pe cei mari vrăjmași. Atunci însă, când acea ertare nu poate trezi în vinovat acea dumnezească muștrare de conștiință, să fie tratat asemenea unui „păgân și vameș”. În acest caz forul spiritual ar fi să pronunțe o sentință. În tezaurul canonic se găsesc astfel de sancționări duhovnicești.

Slujitorul altarului trebuie reabilitat, prestigiul lui refăcut; iar inculpatul să fie sancționat cu pedepse duhovnicești pronunțate în comunitatea bisericască.

Preotul nu poate fi scos afară din comunitatea umană. Are și dânsul drepturi sociale cari trebuiesc respectate de oricine și nu este echitabil a fi anchilozat în a-și apăra persoana morală ca individ social a cărui misiune este sacerdotală.

Forurile bisericești să pronunțe sentințe și asupra defăimătorilor fețelor preoțești!...

Pr. A. Uroș-Doloveanu

Eroii noștri *)

Ne înclinăm astăzi cu smerenie și adâncă recunoștință în fața bravilor, cari prin jertfa sângelui și a vieții lor ne-au asigurat nouă celor rămași continuitatea dăinuirii și strălucirea viitorului. Ingenunchem acum întru durerea inimilor la mormintele lor fără nume, presărate ca grăitoare mărturii ale vredniciei românești pe tot întinsul plaiurilor dulcii Bucovine, mănoasei Basarabii și îndureratei Transnistrii. Și buzele noastre murmură rugi fierbinți, înecate în jalea lacrimilor, pentru sufletul eroic și mare al vitejilor morți pentru țară, pentru lege și pentru biruința lui Dumnezeu asupra diavolului.

Căci fiara pe care a trebuit să o înfruntăm de astă dată, are înfierat pe frunte semnul lui Antichrist. Cel mai nebunesc dintre gândurile cari au sfredelit cândva creierul omului, stăpânește de aproape 25 de ani încoace colosul haotic dela răsărit de noi: gândul degradării omului celui făcut după chipul cel dumnezeesc mai jos decât dobitoacele, prin distrugerea libertății și omorirea spiritului în favorul bestialității instinctelor. Se revărsase disordinea și haosul anarhiei asiatice din nou asupra bătrânei Europe, înduhovnicite prin puterea crucii lui Hristos.

Și atunci a trebuit să reținem nu numai furtunoasele zile ale măririlor voevodale de altă dată; ci mai mult, zilele de glorie veșnică și nepieritoare ale omorâților pentru Hristos, din veleatul martirilor. Căci eroii noștri căzuți la Prut, la Nistru și la Bug, nu sunt numai oștenii neînfricați ai Regelui Mihai I și ai omului trimis de Dumnezeu pentru izbăvirea României care este generalul Ion Antonescu, ci și vitejii biruitori ai crucii Domnului. Pentru această cruce care le străjuește mormântul au luptat ei, pentru a face ca acolo unde simbolul credinței noastre a fost doborât și profanat, să răsară iarăși la

*) Predică rostită de pâr. Iova Firca Dumineca trecută în biserica noastră catedrală, la parastasul eroilor căzuți pentru reintregirea Țării.

margini de drum în nenumăratele cruci dela capul lor, semne prin cari va învinge întru numele Domnului, neamul Românesc.

Iar astăzi sufletele lor s'au adunat în văile umede de sânge, înfrățite cu ale codrenilor din Tigheciu, cu ale vitejilor dela Lăpușna și cu ale năpraznicilor luptători dela Orheiul de altă dată al Sfântului Voevod Ștefan, pentru ca primind mărturisirea dragostei noastre, a celor adunați la rugăciune pentru odihna sufletelor lor, să ne dea chezășie, ei biruitorii crucii, că ne-au câștigat prin jertfa lor curată deplina iertare a cerului, pentru ceea ce am făcut rău, pentru ca de aci înainte să nu mai fie nor care să umbrească strălucirea României.

Dormiți veșnic în pace, eroi neînfricați, căci oasele voastre zac în pământ deapurarea românesc, sfințit de sângele vostru. Nu vă întristați vitejilor la gândul că au rămas copilașii voștri scumpi fără sprijini și ajutor în lume, căci generalul vostru care v'a dus la biruință a promis că țara pentru care voi v'ați dat viața și el însuși va fi tuturor tată bun și iubitor. Nu fiți îngrijorați că nu știți cine vă va tămâia mormintele îndepărtate de măicuțele și soțiile voastre iubite, căci durerea lor e durerea noastră a tuturor celor înfrățiti cu voi prin dragostea de țară. Și fiți mândri, mai ales voi Bănățeni și Ardeleni, cari veți fi murit acolo departe, că de astă dată nu ați mai murit ca părinții voștri luptând pentru împărat străin, ci cu ochii ațintiți la fâlfăirile mândrului nostru tricolor.

Acest tricolor, ofițeri, subofițeri și soldați români de pretutindeni, morți la datorie, vă promitem noi cei vii că îl vom cinși cu mai multă vrednicie de aci înainte, după ce a fost preamărit iarăși prin jertfa voastră, amintirea vă va rămâne pururea vie în paginile de aur ale istoriei neamului și rugi neîncetate vom ridica preoții bisericilor ca sufletele voastre să guste negrăită fericire, în loc luminat, în loc cu verdeață, în loc de odihnă, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea. Amin!

Pr. I. Firca

M. F. O.

Ocotirea socială a fost în toate timpurile impusă de necesități inexorabile, și promovată atât de sentimentul firesc al compătămirei pentru cei ajunși în suferințe, fie din împrejurări temporale, ori incapabili a se smulge din ghiarele ei, cât și din instinctul de conservare al grupu-

rilor sociale. Organizarea ocrotirii sociale a fost felurită după împrejurările de timp și loc; în timpurile mai vechi, ceva sistematic a lipsit, dar nici revoluția sec. al XIX n'a făcut prea mari avansuri, cari să îmbrățișeze problema sub toate laturile ei,

Biserica lui Hristos prin legea îndoitei iubiri a omului față de Dumnezeu și față de aproapele său, a pus fundamentul spiritual al asistenței sociale.

Porunca cea nouă era: *să iubești pe de aproapele tău ca pe tine însuși*. Împlinirea acestei porunci, impune creștinului sarcini pe cât de grele, pe atât de frumoase.

Iisus Hristos propovăduind *iubirea*, deci obligațiunea dublă, iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele, a transformat radical vechiile concepții despre rostul vieții umane și a vrut să facă din sentimentul compătimirii, pentru suferințele semenilor noștri un izvor nesecat de îndemnuri și inițiative particulare și obștești, pentru ca iubirea să fie tradusă în fapte concrete.

Această propovăduire nu s'a făcut numai cu cuvinte și parabole, ci mai ales prin fapte care au avut darul de a convinge, de a mișca inimile, îndreptându-le stăruitor atențiunea spre mulțimea celor obidiți în mijlocul cărora s'a corborât Mântuitorul.

Din viață plină de învățături a Mântuitorului să scoatem doar faptele de caritate săvârșite atâtor amărâți: orbi, șchiopi, bolnavi, săraci și neputincioși și am avea un drum destul de limpede pentru a împlini Evanghelia și porunca cea nouă și mare a iubirii. Doctrina creștină sfințește deci orice faptă bună săvârșită în serviciul umanității, ridicându-o la egala valoare, cu cele săvârșite în serviciul divinității.

Din această doctrină izvorăsc și pe ea se întemeiază postulatele de ordin moral și social, cuprinse în poruncile bisericesti, care cer tuturor credincioșilor să îndeplinească, totdeauna fapte de milostenie, cercetând pe cei bolnavi, primind pe cei străini, îmbrăcând pe cei goi și săturând pe cei flămânzi și setoși.

Biserica în cursul veacurilor, a instituit organizațiuni cari să deservească această poruncă, între cari mănăstirile au jucat un rol de frunte, ele n'au fost numai instituții eminentemente de ordin religios, ci au avut și o importantă misiune de ordin social caritativ, distribuind felurite ajutoare săracilor și bolnavilor.

Dar dacă instituțiunile organizate ale Bisericii și-au îndeplinit cu prisosință rolul, inițiativa particulară n'a fost mai pre jos în concretizarea poruncii relativ la ajutorul celor nevoiași.

Câți oameni de inimă n'au lăsat averi, ori frumoase ctitorii în slujba de aproapele?

Însă, chiar din izvorul nesecat al iubirii propovăduită de Biserică, s'a înfiripat *tradiția clăcilor*, care erau minunate prilejuri de afirmare a iubirii față de aproapele și tot atâtea ocaziuni de întâlniri, din care n'a lipsit lumescul în formă atât de decentă, încât a mers până la morală în artă cu frumoasele cântece, cimilituri etc.

Să ne mărginim la viața satelor.

Cldcile, au dispărut și cu ele a fost oarecum înmormântată și expresia concretă a doctrinei creștine, despre iubirea de aproapele.

Statul, a trebuit să se folosească de instrumentul autorității sale, de lege, ca să *impună* cetățenilor opera de asistență socială în vremurile excepționale în care trăim.

Astfel se vorbește mult despre *munca de folos obștească* și s'a ordonat această muncă, care se execută acum, nu numai prin tineretul școlar ci și prin adulți.

Statul când a legiferat M. F. O. a avut în vedere în primul rând latura de ordin *social și național*. Biserica, când a pus chestiunea practicei iubirii de aproapele, a avut în vedere *conștiința* individului.

Este oare îndeplinită asistența socială — ori cum i-se spune astăzi, M. F. O. — cu aceiași râvnă, adevărată din conștiință?

Iată o întrebare, la care unii oameni competenți dau aproape unanim răspunsuri negative.

Nu vom aminti cazuri izolate vrednice de laudă, unde acest postulat al Bisericii se îndeplinește; precum nici unul din cele multe, unde nu se lucrează nimic. Cei competenți a aprecia aceste stări de o grozavă și criminală posibilitate, le pun în sarcina neînțelegerilor ce se observă între intelectualii satelor, neînțelegeri, care sunt dealtcum atât de mărunte, încât nu pot justifica cu nimic, absența lor dela cea mai înaltă poruncă: iubirea de aproapele.

M. F. O., nu-i numai un postulat de ordin social și național, ci în aceste vremuri grele este însăși verificarea conștiinței românești și creștinești.

Pr. Tr. Constantin

Spicuri din istoria literaturii finlandeze.

Poporul finlandez a avut curajul să înfrunte presiunea colosului moscovito-comunist și a stors admirația lumii. Azi scrie din nou cu sânge pagini de epopee, înfrățindu-se cu vitejii noștri în lupta cu cutropitorul comun. Cetitorii vor primi, cred cu bunăvoință câteva informații nepretențioase despre literatura acestui neam.

Finlandezii veniți din Estonia, ajungând sub stăpânire suedeză, pe la 1157 îmbrățișează creștinismul. Dela această dată micul popor, iubitor de libertate, a rămas sub stăpânire străină. Limba latină, limba universală de pe vremuri, a făcut posibil ca limba poporului să vegezeze nestingerită prin bordeie, nebăgată 'n seamă, ca cenușotca din poveste.

Contactul cu lumea apuseană a îndemnat tineretul să frecventeze universitățile din Paris, Praga, Lipsca și Upsala.

În secolul al XVI-lea Reforma a dat și aici un impuls pentru desmormirea limbii naționale. Elevul lui Luther și Melancton la Universitatea din Wittenberg *Agricola Mihai*, rector al școlii din Turku (Abo) mai apoi episcop, introduce limba finlandeză în literatură. A trebuit să înceapă cu un *abecedar* ca să stabilească scrierea. Traduce și tipărește *Testamentul Nou* la Stockholm în 1548.

Intr'o poezie introductivă la Psalmi, înșira zeii păgâni și lasă astfel cel mai vechi izvor al mitologiei finlandeze.

Pentru uzul bisericilor luterane s'au tradus cântări din limbile: latină, suedeză și germană.

La 1640 se deschide universitatea la Turcu. Aceasta devine un focar al culturii și limbii suedeze, care tindea să ia locul celei latine. Incepe un proces de desnaționalizare a păturei înstărite. Intelectualii, nobilimea, ba chiar și țărani cu avere sunt atrași în sfera culturii suedeze. Limba latină, rămasă încă limba științei, încetinește acest proces de desnaționalizare.

La 1642 apare *Biblia* completă în limba finlandeză.

Secolul al XVIII-lea aduce eliminarea latinei din școli și universitate, înlocuindu-o cu suedeza, aduce însă și o reacție în favorul limbii naționale. Este mișcarea fennofililor, al căror cap era Daniel *Fuslenius*, profesor de greacă și ebraică la Helsingfors (Helsinki). Cu toate că a scris în latinește, a știut să însuflețească lumea pentru tot ce era finlandez. Aduna poeziile populare finlandeze. Această colecție însă s'a pierdut. A redactat primul dicționar finlandez. Meritul lui este de a fi provocat o mișcare culturală și de a fi luptat pentru trezirea sentimentului național.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea Portham Gabriel (1739-1804) profesor de literatura romană la universitate a scris numai în limbile suedeză și latină, totuși a avut o influență covârșitoare asupra dezvoltării literaturii finlandeze. A însuflețit tineretul pentru mișcarea națională. Și-a îndreptat privirile spre trecutul neamului, încât a fost considerat ca părintele istoriografiei

finlandeze. A atras atenția învățaților asupra frumuseții poeziei populare. Face studiul comparativ al limbii sale. La 1771 întemeiază primul ziar finlandez în limba suedeză și tot la îndemnul lui apare primul ziar în limba națională (1775).

La 1809 Suomi (Finlanda) ajunge sub stăpânire rusească. Patrioții își dau seama că națiunea va supraviețui numai prin cultura națională originală. De aceea se ocupă cu trecutul și cu literatura. Alții vedeau scăparea în cultura suedeză și de aceea numeau această tendință fenomanie. Interesul pentru limba națională aduce cu sine formarea limbii literare.

Renvall Gustav (1781-1841) lucrează dicționarul limbii finlandeze (german-latin) și gramatica.

Becher (1788-1858) scrie gramatica suedo-finlandeză. Aduna cântecele populare între care poezia lui Väinämöinen, care a dat lui Lönnrot ideea Kalevalii.

Lönnrot a adunat runele (poezii populare) și contopindu-le a dat poporului său epopoea populară *Kalevala*.

Ilie *Lönnrot* (1802-1884) era fiul unui croitor, care avea de crescut șapte copii. Micul Ilie a știut ce e lipsa. După ce a terminat câteva clase gimnaziale a intrat ca practicant la farmacie. Medicul de circumscripție și farmacistul au fost uimiți de inteligența tânărului practicant și l-au ajutat să meargă la universitate. Luptând cu sărăcia, numai cu mari întreruperi a putut termina medicina. Sufletul lui însă a fost atras spre literatură și în urma meritelor câștigate prin activitatea lui literară, la 1853, după moartea lui Castren, a fost chemat la catedra de limba finlandeză.

Operele lui au fost tipărite în mare parte de Societatea Literară Finlandeză, întemeiată la 1831. Dintre operele lui amintim: *Kalevala*, *Kanteletar*, *Descântece*, *Proverbele poporului finlandez* (1842), *Ghicitorile poporului finlandez* (1844) *Dicționarul fino-suedez* (1880).

Stăruința poporului finlandez este încarnată în puternica lui personalitate. A dus o luptă titanică pentru crearea limbii literare, luptă începută de predecesorii săi. A studiat limba și a întrebuițat diferite dialecte pentru formarea limbii literare. Dicționarul limbii pe care l-a terminat la adânci bătrânețe, cuprinde peste 100.000 de cuvinte,

Interesul pentru produsele poetice ale poporului s'a manifestat, după cum am amintit, deja la înaintașii săi. El însă a muncit o viață întreagă, ca să adune această comoară cecece a făcut ca limba literară să aibă rădăcini adânci

în limba poporului din toate regiunile și să-i asigure o evoluție naturală.

Încă ca student aduna poezii populare, mai apoi din această muncă a făcut un scop al vieții sale, nu numai a adunat aceste producții, ci le-a întretesut în epopeea *Kalevala*, prin care micul său popor și-a asigurat un loc în literatura universală.

Nu a cruțat nici bani nici muncă, a făcut 12 călătorii de studii pe jos să adune colecțiile editate de Societatea literară. Cântecelor bătrânești s'au păstrat mai bine în Karyala, partea locuită de finlandezi ce se întindea în Rusia, unpe ei erau de religia ortodoxă, deoarece s'a constatat că ortodoxia este păstrătoare de tradiții. A mai trimis pe spesele sale și alți tineri să adune acest material, mai apoi pe spesele Societății literare.

Cântecelor bătrânești (runele) din care s'a format *Kalevala*, după obiceiul vechiu erau cântate de cântăreți. Ei stăteau față'n față, sau unul lângă altul, așa de aproape că genunchii li-se atingeau se prindeau de mâni și în cursul cântării se aplecau înainte sau îndărăt. Primul începea un șir și când ajungea la a treia pătrime intra și al doilea și cântau împreună până la sfârșitul rândului, apoi se continua în felul acesta mai departe. Melodia era monotonă. Cântarea însoțită de kantele, un fel de țimbală, care la început avea cinci corzi din păr de cal, mai târziu 12-16 corzi de metal. Acest instrument era foarte răspândit, el a avut un rol însemnat în *Kalevala* și a produs vibrații puternice în sufletul finlandez.

Prof. S. Boșcaiu.

(Urmează)

Rugăciunea soldatului.

Ora 9... goarna cu sunet de alarmă dă mărire celui ce ne-a creat. Laudă pe Dumnezeu în glas de trâmbiță. Seara e grea și apăsătoare ca de plumb. Nourii cenușii în amurgul târziu și ploaia ce a umezit întreaga atmosferă dă și întăresc un sentiment de neliniște, contrar prea marii liniștii ce apare în aer. Se culcă soldații... În lumina semi-obscură a dormitorului cu multe etaje de paturi, creeri omenești se frământă neliniștiți...

Glasul trâmbiții în rugăciune străbate pereții materiali, căci e sunet divin de ocrotire și se îngână cu cererea fețelor lor preschimbate tot către Părintele ceresc, pentru viața, pacea și sănătatea celor dragi lor și îndepărtați: copii, cari

formează sufletul taților; soții grijului, rămase înduioșate, împovărate de lucru, de griji, de dor și singure slabe ocrotitoare, — căci nu genul lor reprezintă forța ce primează dreptul în fața bestialității umane; — mame văduve, bolnave și singure în căsuțe pustii, fără sprijinul și vorba acelora iubiți pe cari i-au alăptat și crescut la sân; tați bătrâni și tineri cu plânsul oprit în ochi, dorul înghietat în gât și oftatul redus într'o strângere de pumni. Gândul lor înlăcrimează ochii cu boabe ca stropii de ploaie, ce par'că varsă lacrimi cerești.

Adorm... și calea imaterială a visului pe pe unii îi poartă prin fericirile realizării dorințelor, strigă sonor numele dragi de copii, de soții, de tați, etc., cu cari el vorbește, îi vede, îi simte, trăiește. Alții, își văd visurile treze spulberate în visurile de noapte și se scoală cu inima strânsă și cu neliniști de zile și nopți întregi.

Ei sunt tații fiilor Țării. S'au strâns la olaltă, și-au înarmat mâinile, și-au pregătit sufletele să apere gardul înconjurător al țării, să îndrepte hotarul împins de vecinul rău, să asigure pacea fiilor țării, cari sunt fiii lor și să stirpească pe diavolul ce a luat chip de om și este urător de Dumnezeu.

Se roagă pentru pace și sunt neliniștiți, căci în acele clipe chiar, frați de-ai lor, prieteni și rudeni își dau duhul în mâinile celui căruia ei îi îndreaptă rugăciuni și-și părăsesc cutia cărnosă în lacuri de sânge și în mâini roșii.

Ca mâine, poate, vor zice și ei cu glasul Bisericii:... „ieri am vorbit cu voi, și fără de veste mi-a venit asupra'mi înfricoșat ceasul morții...”

Alături, un copil de doi ani, în același sunet de goarnă adoarme cu ultimile cuvinte „puiul tatii...”

Doamne, își va varsa și acesta sângele și viața pe altarul Legii și al Neamului, pentru animalismul din om, ori vei schimba pe om până atunci? !!

Diacon Ilie Câmpianu

Cosmogonia biblică și teoriile științifice

(Continuare)

De: Prof. I. Firca

Expresiunea „la început” trebuie dar înțeleasă ca termen dela care începe existența lumii și existența timpului însuși,¹⁾ sau a *timpului în sine*, dacă în cele ce urmează se expune originea tuturor ființelor mărginite (îngeri, oameni, lumi) sau numai a *timpului nostru*, dacă cele cuprinse

1) Cf. ibid. p. 225, Hr. Andrusos, op. cit. pp. 108-109.

în această narațiune se referă numai la sistemul ființelor contingente terestre.²⁾

Hummelauer, în legătură cu interpretarea acestei expresiuni nu este de părerea celor cari consideră că trebuie luată în sens absolut și nu limitativ, însemnând deci la începutul începutului adică la origine, mai înainte ca Dumnezeu să fi creat altceva, din ceeace ar reieși că această lume este cea dintâi creiată, înaintea oricărei alteia, ci el crede că întrucât Sf. Scriptură nu are intenția să ne dea lămuriri asupra altor lumi cari nu au nimic de a face cu a noastră, „la început“ nu exprimă aci un timp absolut, ci începutul celor ce urmează în expunerea cosmogonică a celor șase zile biblice.³⁾

Acest בראשית (*ev āqxi*) al Genezei nu are, mai departe, nimic comun cu cel al evangheliei lui Ioan, între ele nu poate fi făcută nici o paralelizare. „Intru început“ al evangheliei ioanice arată — după context — o durată anterioară creației lumii, pe când „la început“ al Genezei indică momentul însuși al facerii lumii, acela care începe cu creația în forma lor elementară a cerului și pământului din care prin actele creatoare următoare se va produce universul organizat cu ființele sale viețuitoare.⁴⁾

După concepția creștină, timpul nu este altceva decât o formă necesară a lucrurilor mărginite și schimbătoare, este măsură a celor schimbătoare ceeace face ca el să nu fi putut exista înaintea acestora, ci să fie început odată cu ele. „Fără îndoială — zice *Fericitul Augustin* — lumea s'a creiat nu în timp, ci împreună cu timpul⁵⁾, căci ceeace se face în timp aceea se face după un timp și înainte de un timp, după timpul ce a trecut și înainte de timpul ce va veni. Înainte de creația lumii însă nu putea să fie un timp trecut, căci nu exista nici o creatură din a cărei mișcare și schimbare ar fi decurs timpul; cu timpul însă s'a creat lumea, dacă la producerea ei s'a născut mișcarea și schimbarea“⁶⁾.

De altfel, timpul și lumea sunt două noțiuni cari se presupun una pe alta în orice sistem

filosofic care nu face din timp o formă subiectivă de cunoaștere⁷⁾. Timpul și lumea sunt două corelative cari nu pot fi separate decât prin gândire⁸⁾. Așa cum le concepe și știința de azi, pentru care timpul și spațiul încetează de a mai fi clasicele coordonate cu valoare absolută, luate ca baze de reper pentru studierea fenomenelor fizice, ci timpul e definit prin relațiile diferitelor mișcări locale între ele, de ex. prin reîntoarcerea regulată a aceluiași revoluții siderale, după cum spațiul se definește prin relațiile existente între punctele materiale⁹⁾. Fără mișcare locală, timpul ar înceta de a mai exista¹⁰⁾.

Între extremele concepțiilor cari văd în timp sau, o realitate cu valoare absolută, sau o categorie subiectivă de cunoaștere (kantianismul), teza creștină confirmată de datele științei vede numai un raport relativ în ordinea continuelor deveniri ale realităților contingente, ceeace are drept corolar crearea timpului însuși de Dumnezeu.

Ceeace Sf. Scriptură și învață lămurit, în alte locuri ale ei¹¹⁾ Așa zice *Sf. Apostol Pavel* în epistola către Evrei (I 2)... „iar în zilele acestea din urmă ne-a vorbit nouă prin Fiul, prin care a făcut (Dumnezeu) și veacurile“ (timpurile).

La fel de categorică e și învățătura Sfinților Părinți⁶⁾. Pentru *Fericitul Augustin* „Deus (enim) fecit et tempora — fabricator est et temporum“⁷⁾. *Sf. Ioan domaschin* învață: „Acela a făcut veacurile, care există înainte de veacuri“... „Numai Dumnezeu fiind fără început, este făcătorul tuturor, al veacurilor și al tuturor existentelor.“⁸⁾ Pe aceeași linie de cugetare ortodoxă pentru care fără lumea creată n'ar fi fost nici timpul, se situează și *Sf. Macsim Mărturisitorul*⁹⁾. Iar în „*Mărturisirea ortodoxă*“ se spune: „Isus Hristos este făcător nu numai al lucrurilor, dar chiar și al timpului și al veacului în care s'au făcut faptele“¹⁰⁾.

„La început“ al Genezei se referă dar în aceeași măsură atât la crearea lumii cât și la aceea a timpului, respingând implicit posibilitatea vre-unei creații *ab aeterno*, presupusă — cum am văzut — de unii teologi apuseni, căci noțiunea de creație e incompatibilă cu cea de lipsă de început¹¹⁾. Lumea nu există din veșnicie, ci după învățătura Sfinților Părinți din etern există în Dumnezeu numai ideea lumii, ideile cari au fost realizate prin crearea în timp a lumii.

7) Cf. Pinard, loc. cit. col. 2181; Andrusos, op. cit. p. 108.

8) H. Pinard, idem.

9) Ibid.

10) Ibid.

11) Cf. Prov. VIII 22; Ps. LXXXIX 2; Ioan XVII 5; Efes I. 4.

2) Cf. F. de Hummelauer, *In Genesim*, Paris 1895 p. 85; Lahousse, *De Deo creatore et elevante*, Bruges 1904 p. 23 nota 1, ap. H. Pinard, l. c. col. 2042.

3) Cf. Hummelauer, *Der bibl. Schöpfungsbericht*, p. 22; cf. și Tarnavski, op. cit. p. 14; H. Pinard loc. cit. col. 2042.

4) Cf. Hummelauer, op. cit. p. 23; Tarnavski idem.

5) „Procul dubio non est mundus factus in tempore, sed cum tempore“ (De Civ. Dei XI 6 P. L. XLI col. 322 ap. Florovsky, loc. cit. p. 9) „factae itaque creaturae motibus coeperunt currere tempora; unde aere creaturam frustra tempora requiruntur, quasi possint inveniri ante tempora tempora... potius ergo tempora a creatura quam creatura coepit a tempore; utrumque autem ex Deo“ (De Genesi ad litt. V 5 P. L. XXXIV c. 325 sq.)

6) De Civ. Dei, L. XI C. VI, ap. Comoroșan op. cit. pp. 224-25.

ȘTIRI

Împrumutul reîntregirii din 1941. La apelul Domnului General Atonescu, s'a lansat cu ziua de 15 August a. c. împrumutul de reîntregire, cu subscripții în obligațiuni nominale de 1000 Lei și 5000 Lei.

Biserica noastră, care a înțeles totdeauna momentele mari ale Țării, și de data aceasta va fi la datorie!

Consiliul nostru eparhial și întreg personalul Eparhiei au semnat laolaltă suma de: 1,900.000 Lei.

Vineri, la praznicul Adormirii Malcei Domnului s'a făcut, în fața autorităților locale, pomenirea eroilor marinari căzuți pentru Patrie!

Se semnalează că inamicii noștri fie prin lansări de parașutiști fie prin agenți sovietici semnalează prin diferite procedee prezența punctelor sensibile, avioanelor inamice — sau pregătesc distrugerii sau sabotări. — Este o datorie sfântă a tuturor cetățenilor de a denunța autoritățile polițienești, asemenea abateri observate fie în ceiace privește procurarea materialelor cât și a gazelor cari adăpostesc asemenea agenți.

Se atrage din nou atenția populației de a goli podurile caselor, de a presăra nisip în grosime de 3-4 cm. și de a strânge covoarele pe timpul nopții (în caz de pericol bombardament) — căci s'a observat că acestea propagă foarte repede focul în caz dacă sunt lovite de bombe incendiare.

Acoperișurile caselor care lucesc se vor vopsi cu o culoare cât mai închisă (pământie) spre a nu da reflexe la lună, luminătoarele se vor vopsi la exeterior sau acoperi cu rogojine sau frunziș.

Este interzis a se comenta procedeele de lucru ale aviației inamice, despre avioanele doborâte, de a-și însuși obiecte rezultate dela bombardamentele aeriene (proiectile neexplodate, schje, etc.).

† **Inv. Romul Pitic.** Zilele trecute, după aproape un an de grele suferințe, a încetat din viață inv. Romul Pitic subinspector de control din Naidaș. Deși a funcționat peste 32 ani la școală de stat, totdeauna a fost prezent în strana sf. biserici, ocupându-se cu tot sufletul și devotamentul, de toate problemele bisericesti.

Notă oficială

No. 4260 Sc. ex. 1941.

Cu anul școlar 1941/1942 intrăm în al zecelea dela înființarea școlii de Cântăreți bisericesti din Caransebeș.

În acest răstimp școala a dat pe seama stranelor noastre bisericesti cântăreți pricepuți, cunoscător ai frumoaselor melodii pe cari le îmbracă duioasele noastre cântece bisericesti.

Cu toate acestea numai o neînsemnată parte a parohiilor noastre au bucuria de a ve-

dea în fruntea stranelor cântăreți diplomați, de a avea coruri instruite, în acord cu tradiția neîntrecutului cântec din Banat.

Atât interesele bisericesti cât și cele românești în general cer imperior ca pe întreg cuprinsul eparhiei noastre, în fiecare comună avem cantori destoinici, pregătiți în cunoașterea perfectă a tuturor cântărilor bisericesti, și a tipicului din Biserica noastră ortodoxă.

Călăuzită de aceste cerințe, Adunarea eparhială din acest an a hotărât ca pe viitor toți absolvenții școlii de cântăreți din Caransebeș — cei din cuprinsul eparhiei noastre — să fie plasați în parohia în care locuiesc, obligate fiind toate parohiile să aibe cântăreți diplomați (concl. No. 21 din 19 Maiu 1941).

În executarea acestora, facem cunoscut doritorilor de a intra în școala de cântăreți, următoarele:

În școală se primesc tineri începând dela vârsta de 15 ani (urmând ca după absolvire până la majorat să funcționeze drept cantori ajutători).

Actele necesare:

1. Estras de botez;
2. Certificat de moralitate eliberat de Oficiul Parohial;
3. Certificat școlar despre absolvirea a cel puțin 4 clase primare.
4. Certificat medical că petentul e deplin sănătos.

3. Cererile se trimit prin Oficiul Parohial, până la 15 Septemvrie a. c., pe adresa Consiliului eparhial.

Taxele de internat sunt de Lei 9000 anual, putând fi majorate sau reduse — eventual completeate cu alimente — după fluctuația prețurilor. Se achită în trei rate egale, și anume: întâia la începerea cursurilor, a doua la 12 Ianuarie 1942 și a treia la 1 Martie 1942.

Elevii vor oduce cu ei două schimburi, haine de pat (saltea, pătură, perină, față de pat și câte 3 ștergare). Toții elevii sunt obligați, să locuiască în internat.

Aducând acestea la cunoștința credincioșilor, preoții îi vor îndemna să-și trimită copii la această școală, știut fiind că pe lângă perspectiva unor avantagii materiale, absolventul școlii aduce cu sine și o armătură intelectuală și sufletească de mare preț în lupta vieții.

Caransebeș în 28 Iulie 1941.

Preș. Cons. Eparh.
Prot. R. G. Ancușă
Cons. ref. eparh.

Cons. ref.
N. Cornean